

Annotatie uitspraak Accountantskamer - Fundamentele beginselen bij overname in familieverband

A. Dieleman RA¹

Deze annotatie behandelt een recente uitspraak van de Accountantskamer² waarin een accountant de maatregel van waarschuwing krijgt opgelegd omdat hij een onjuiste waardering had opgesteld in het kader van een bedrijfsovername in familieverband. Daarnaast wordt geklaagd over het feit dat de accountant tegelijkertijd de overdragende en overnemende partij adviseerde en geen oog had voor de tegengestelde belangen. Dit klachtonderdeel wordt door de Accountantskamer ongegrond verklaard. En juist dit onderdeel is het meest interessant voor deze annotatie.

1. Casus

De casus is – kort weergegeven – als volgt. Klaagster in de tuchtprocedure exploiteert tuinbouwbedrijven en wil drie zonen laten participeren in de onderneming. De betrokken accountant maakt een opstelling van de elementen die partijen hebben gebruikt om te komen tot de bepaling van de koopsom van de aandelen. Later blijkt dat hierbij sprake is van een fout, omdat een belastinglatentie dubbel is opgenomen. Dit leidt tot een overdracht van de aandelen tegen een te laag bedrag (circa € 400.000 op een overname van ruim € 11 miljoen). De klaagster (verkopende partij) heeft daardoor schade geleden en start een tuchtprocedure. Naast de onjuiste berekening van de aandelenwaardering gaat de klacht ook in op het feit dat de accountant het fundamentele beginsel van objectiviteit zou hebben geschonden, door er niet voor te zorgen dat de zoons werden bijgestaan door een eigen deskundige. De Accountantskamer concludeert dat het klachtonderdeel met betrekking tot de aandelenwaardering gegrond is en het klachtonderdeel over het schenden van de objectiviteit niet, en legt de accountant de maatregel van waarschuwing op. Als motivering met betrekking tot het klachtonderdeel over de objectiviteit overweegt de Accountantskamer het volgende (r.o. 5.13):

“Gesteld noch gebleken is dat het vader en zoons ging om een zo hoog respectievelijk zo laag mogelijke prijs voor de aandelen of dat op een ander onderdeel van de transactie de belangen zodanig tegengesteld waren dat betrokkene niet langer de partijen kon adviseren zonder dat zijn objectiviteit in gedrang kwam.

(...)

Een economische benadering van de prijs welke benadering in het zakelijk verkeer gebruikelijk is, was bij de herstructurering tussen partijen

dus niet aan de orde. Tegen die achtergrond kon betrokkene menen dat er geen sprake was van tegenstrijdige belangen en dat een objectieve, redelijke en geïnformeerde derde het daarom niet nodig zou vinden de zoons naar een eigen adviseur te verwijzen.”

In deze annotatie gaat het mij met name om het tweede klachtonderdeel. Juist omdat de Accountantskamer naar mijn mening iets te veel ‘meebeveegt’ met een overname binnen familieverband, waarbij de accountant het tegengestelde belang en de bedreigingen voor de objectiviteit niet goed lijkt te hebben afgewogen.

2. Aandelenwaardering

Met betrekking tot het klachtonderdeel over de aandelenwaardering valt op dat de persoon die de betrokken accountant is opgevolgd in eerste instantie (voordat sprake was van een tuchtklacht) – richting de klaagster – aangeeft dat de waardering een fout bevat en dat daardoor de overdracht tegen een te lage prijs heeft plaatsgevonden (r.o. 3.11). In de tuchtprocedure verdedigt de accountant zich vervolgens met het feit dat sprake is van een ‘vriendelijke en eenvoudig te financieren prijs’ en ‘dat hij geen opdracht had een waardering van de aandelen op stellen, bijvoorbeeld conform de discounted cash flow-methode’. Het meest bijzondere is dat de accountant tot slot aangeeft dat de berekening in het kader van de bedrijfsoverdracht niet relevant was. De Accountantskamer maakt daar korte metten mee en verklaart dit klachtonderdeel gegrond. Wat opvalt, is dat de Accountantskamer (althans volgens de gepubliceerde uitspraak) zich beperkt tot de gemaakte fout in de berekening en de verdediging van de ac-

1. Anton Dieleman is accountant (directeur vaktechniek) bij Forvis Mazars in Rotterdam en lid van de redactie van Tijdschrift voor Jaarrekeningenrecht en was van 2017 tot

medio 2025 voorzitter van het College voor Beroepsreglementering bij de NBA.

2. Uitspraak Accountantskamer, d.d. 27 februari ECLI:NL:TACAKN:2026:10 (https://tuchtrecht.overheid.nl/zoeken/resultaat/uitspraak/2026/ECLI_NL_TACAKN_2026_10).

countant tijdens de behandeling van de tuchtzaak in die afwegingen buiten beschouwing laat.

3. Objectiviteit en tegengestelde belangen

Het tweede klachtonderdeel is interessanter. Dat gaat over het fundamentele beginsel van objectiviteit. Objectiviteit vereist dat de accountant zich niet ongepast laat beïnvloeden en speelt altijd een rol in situaties waar sprake is van (mogelijk) tegengestelde belangen tussen twee (of meer) partijen. Het is bijzonder dat de Accountantskamer bij dit klachtonderdeel tot de conclusie komt dat het niet ging om een zo hoog of zo laag mogelijke prijs. In het licht van de procedure is dat wellicht begrijpelijk, omdat de intrinsieke waarde bepalend was voor de overname (r.o 5.13). Maar daarbij past wel enige nuancering: juist de fout in de waardering leidde tot de ingediende tuchtklacht. Het gaat daarbij niet om de hoogste of de laagste prijs, maar wel om een redelijke (of 'eerlijke') prijs.

De gepubliceerde uitspraak gaat verder niet in op drie cruciale onderwerpen die zich voordoen (juist) bij een bedrijfsoverdracht in familieverband.

Redelijke of eerlijke prijs

Ten eerste gaat het bij een bedrijfsoverdracht in familieverband in veel gevallen inderdaad niet om de hoogste of laagste prijs, maar de vraag rijst of de accountant dit ook vooraf met de partijen heeft afgestemd; gelet ook op de reactie van de klaagster zoals die blijkt uit een nieuwsbericht over deze tuchtprocedure.³ De overweging van de Accountantskamer dat *'een economische benadering van de prijs welke benadering in het zakelijk verkeer gebruikelijk is, bij de herstructurering tussen partijen dus niet aan de orde was'*, is dan op z'n minst bijzonder en volgens klaagster feitelijk onjuist. Dit blijkt uit het volgende gedeelte uit het al genoemde nieuwsbericht over de zitting bij de Accountantskamer:

"Toen de klager dit (...) aanhangig maakte, werd gesuggereerd dat hij voordelig heeft geschonken aan zijn zoons. „Dat maakt hem tot op de dag van vandaag boos. Hij heeft meer kinderen en dit levert in de familie problemen op"."

En bovendien ging het hier om een fout in de berekening, waardoor in ieder geval een te lage prijs is ontstaan.

Overigens kan bij een overname in familieverband inderdaad sprake zijn van een situatie dat een belangentegenstelling afwezig is en de partijen zich niet door verschillende adviseurs hoeven te laten adviseren. In dat kader is de opmerking van de Accountantskamer op zich niet onjuist. Maar de vraag die een accountant zich in dergelijke situaties altijd voorafgaand aan de advisering moet stellen, is of dat

in de specifieke situatie ook geldt. Relevant daarbij is dat een accountant onmogelijk in staat is om alle toekomstige ontwikkelingen te voorzien; ook mogelijk tegenstrijdige belangen die zich op een later moment kunnen manifesteren. Zodra die tegengestelde belangen zich voordoen is de juiste route voor een accountant om op dat moment het advies te geven dat de verschillende partijen zich door verschillende adviseurs laten bijstaan. En omdat een accountant mogelijk niet tijdig op de hoogte raakt van het ontstaan van tegengestelde belangen, zou mijn advies zijn om uit oogpunt van zorgvuldigheid een dergelijk advies voorafgaand aan het traject te geven. Maar de Accountantskamer heeft gelijk dat dit niet verplicht is; hoewel dat in deze situatie genuanceerder ligt – zie hiervoor mijn volgende opmerking.

Belangentegenstelling

Mijn tweede opmerking heeft betrekking op de andere kinderen van klaagster. Daarvan is sprake, zo blijkt niet uit de gepubliceerde uitspraak, maar wel uit het al genoemde nieuwsbericht en het hiervoor aangehaalde citaat. Dat betekent dat als er tussen de klaagster en de overnemende zoons mogelijk geen sprake was van tegengestelde belangen, die tegengestelde belangen mogelijk wel een rol kunnen spelen ten opzichte van de andere kinderen. In de meeste gevallen wijkt de reële waarde van de aandelen af van de intrinsieke waarde (de reële waarde is veelal hoger bij een winstgevende onderneming). Overname op basis van de intrinsieke waarde levert dan een (toekomstige) benadeling op van de andere kinderen; dit leidt tot het tegengestelde belang. Dit element blijkt niet uit de gepubliceerde uitspraak, maar is wel relevant in het beoordelen van een eventuele bedreiging van de fundamentele beginselen. De accountant moet in een dergelijke situatie deze bedreiging in de afweging meenemen en indien nodig een maatregel treffen. Het adviseren van de zoons om een eigen adviseur in de arm te nemen, kan daarbij juist een passende maatregel zijn om de bedreiging tot een aanvaardbaar niveau te reduceren.

Conceptuele raamwerk VGBA

Als derde punt rijst de vraag hoe de betrokken accountant is omgegaan met het conceptuele raamwerk uit de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants ('VGBA'). Artikel 21 van de VGBA vereist in dat verband dat de accountant eventuele bedreigingen voor de fundamentele beginselen identificeert en beoordeelt en waar nodig een maatregel neemt en dit vastlegt. De Accountantskamer verwijst hiernaar, zonder er conclusies aan te verbinden – hetgeen in het licht van het voorgaande wel voor de hand had gelegen. Een dergelijke analyse en vastlegging ervan vormen namelijk het fundament voor het objectief optreden bij bedrijfsovernames – zeker in familieverband.

3. <https://www.accountancyvanmorgen.nl/2026/01/21/gepensioneerde-accountant-kan-zich-lastig-verdedigen-na-fout-bij-aandelenoverdracht/>

4. Tot slot

Moraal van dit verhaal is dat de accountant bij een bedrijfsoverdracht in familieverband zich altijd bewust moet zijn van eventuele bedreigingen van de objectiviteit. In deze casus zou het inschakelen van een eigen adviseur door de zoons mogelijk hebben geleid tot tijdige signalering van de fout. Dat zou betekenen dat de aandelen niet tegen een te laag bedrag waren overgenomen; de vader (en de andere kinderen!) geen schade zouden hebben geleden en de accountant een gang naar de Accountantskamer zou zijn bespaard.

Juist het karakteristieke van het functioneren van de VGBA en het daarin verankerde conceptuele raamwerk is dat de accountant mogelijke bedreigingen van de fundamentele beginselen signaleert en – waar nodig – passende maatregelen neemt. En omdat een accountant nooit op voorhand weet of zich een belangentegenstelling gaat voordoen en op welk moment die zich manifesteert, getuigt het van zorgvuldigheid om in de meeste situaties partijen te adviseren een eigen adviseur in de arm te nemen, of in ieder geval hierover goede afspraken te maken en die vast te leggen. Dat is de verantwoordelijkheid die de accountant heeft op basis van artikel 21 VGBA, maar voorkomt tevens veel problemen achteraf.